

УДК

Оксана **Маланчук-Рибак**
доктор історичних наук, професор
Львівської національної академії мистецтв
<https://orcid.org/0000-0001-9666-8125>

Терра **Нейдорф**
студентка кафедри історії і теорії мистецтва
Львівської національної академії мистецтв

Образ-маска та мистецький концепт Фрипульї у творчості Федора Тетянича

Анотація. Федір Тетянич – український митець-нонконформіст, який реалізував себе в різних видах і жанрах образотворчого мистецтва. Одна з творчих іпостасей митця – образ-маска Фрипульї, задіяна у численних фантазмагоричних акціях на вулицях Києва, зокрема на Андріївському узвозі, від кінця 1970-х років і до XXI століття. Загал сприймав митця як дивака та вуличного філософа. Проте у цих акціях Федір Тетянич сформував своєрідний мистецько-філософський концепт, зокрема мистецькими засобами інтерпретував ідею про нескінченність, безмежність всесвіту. Маска-образ Фрипульї стала одним з особистісних ідентифікаторів Федора Тетянича.

У статті аналізуються мистецькі практики Федора Тетянича, у яких центральним був образ-маска Фрипульї. Обґрунтовується теза про візіонерський погляд Федора Тетянича на творення мистецтва.

Ключові слова: творчість Федора Тетянича, образ-маска Фрипульї, нонконформізм, мультимедійне мистецтво, сучасне мистецтво, мистецький концепт.

Постановка проблеми. Характеризуючи творчість Федора Тетянича, окремі дослідники трактують митця у параметрах андеґраунду, що не зовсім відповідає українським мистецьким реаліям на межі ХХ–ХХІ ст. Адже Федір Тетянич не перебував на периферії чи поза межами тогочасного мистецького середовища. Митець був членом Спілки художників, виконував роботу на замовлення і мав фінансову спроможність

на власні мистецькі проекти. Водночас Федір Тетянич влаштував вуличні мистецькі акції, на яких з'являвся у створеному власноруч чудернацькому вбранні зі сміттєвих відходів. Цьому образів-масці дав імення Фрипулья. До речі, Федір Тетянич написав невелику книжку «Диво країни України – Фріпулья» (видала дружина після смерті митця), яка була своєрідною «інструкцією» для розуміння цього мистецького концепту. Власне через образ-маску Фрипульї Федір Тетянич зміг реалізувати окремі концептуальні твори, які важко зарахувати до певного виду чи жанру мистецтва. Наприклад, прибите до землі полотно, яке митець називав картиною планети Земля, чи дії працівників заводу, які він прагнув презентувати як театральні акції. Федір Тетянич водночас був представником «офіційного» мистецтва і потужним митцем-нонконформістом. Власне неофіційна частина мистецького життя Федора Тетянича реалізована переважно через образ-маску Фрипульї.

Об'єктом дослідження є мистецький концепт Фрипульї як відносно цілісний багатограний мистецький доробок Федора Тетянича, предметом – образ-маска Фрипульї як центральний елемент нонконформістської творчості.

Методи дослідження – біографічний, сенс якого полягає у з'ясуванні культурно-історичного контексту формування та розвитку мистецького нонконформізму Федора Тетянича. Методи мистецтвознавчого аналізу дають змогу проаналізувати перформаційні мистецькі практики Федора Тетянича, показати їхню новаційність для тогочасного українського культурного життя.

Мета дослідження – проаналізувати мистецький концепт образу-маски Фрипульї у нонконформістській творчості Федора Тетянича.

Актуальність статті зумовлена сучасним станом вивчення українського нонконформістського мистецтва. Далеко не всі митці-нонконформісти потрапили у поле зору науковців і стали об'єктами культурологічного та мистецтвознавчого аналізу. Саме тому важливим є фактологічно зафіксувати творчість фундаторів українського нонконформізму до творення та презентації мистецтва. Митці сьогодення прагнуть виходити за межі усталених жанрів, видів чи технік виконання, що обмежують свободу їхньої творчої самореалізації. Федір Тетянич, є у певному сенсі, візіонером, адже у своїх мистецьких експериментах

розширював межі дозволеного та шукав нові шляхи творення мистецтва і його презентації глядачам.

Аналіз останніх досліджень. Вагомий внесок у дефініцію та аналіз мистецьких практик Федора Тетянича зробив знаний дослідник мистецтва Гліб Вишеславський, означивши їх як «неофіційне» мистецтво, що є підтипом нонконформізму. За цією класифікацією продовжила аналізувати творчість митців-нонконформістів Леся Смирна. Короткий огляд мистецької діяльності Федора Тетянича зробила Аліса Ложкіна. Часткові аспекти творчості митця розглянула Ірина Солярська-Комарчук, яка зосередила увагу суто на монументальних творах Федора Тетянича, Оксана Ременяка фрагментарно проаналізувала феномен Фрипульї в просторі тогочасного мистецтва, Тамара Грідяєва та Марина Пашкевич, досліджуючи український акціонізм, звертаються і до творчості Федора Тетянича.

Виклад основного матеріалу. Федір Тетянич народився 17 лютого 1942 р. в селі Княжичі, що на Київщині. Його дитинство припало на роки Другої світової війни і це позначилося, зокрема, і на його фізичному здоров'ї (півторарічний Федір отримав уламкове поранення від снаряду в ліву ногу [1]).

Розуміння культурно-історичного контексту формування митця є вкрай важливим. Адже мистецьке покоління, яке народилося у час Другої світової війни або одразу після неї, намагалося осмислити суть людської екзистенції та гуманізму в ХХ ст. і сенс суспільного прогресу. Федір Тетянич казав, що саме той випадок з пораненням, який призвів до кульгавості, і визначив його життєвий орієнтир – бути митцем [3, с. 125–126].

Тракувати митця у параметрах суто лише андеграунду, як це інколи роблять, не зовсім правильно, оскільки Федір Тетянич не перебував на периферії тогочасного мистецького середовища. Він мав мистецьку освіту (закінчив Київський державний художній інститут) [1; 4], працював на посаді художника-монументаліста [5], був членом Спілки художників, виконував роботу на замовлення та мав фінансову спроможність на власні проекти [2, с. 128]. Мистецтво Федора Тетянича, яке ми розглядаємо, коректніше називати «неофіційним», послуговуючись визначенням Гліба Вишеславського [3].

Серед особливих біографічних моментів варто відзначити те, що 1993 р. Федір Тетянич створив і очолив так звану «Академію диваків», яка «протестувала проти сірості в житті й мистецтві, проти песимізму, байдужості й грубощів». Членами Академії були відомі

художники, композитори, актори [6, с. 2].

Митець помер 18 лютого 2007 р. в Києві [1], але продовжує своє мистецьке буття.

У царині монументального мистецтва Федір Тетянич створював розписи, мозаїчні панно тощо. Ці роботи дещо відрізнялися від пересічних творів радянського монументального мистецтва, зокрема, варто відзначити несподівані поєднання матеріалів, нестандартність формальних вирішень і притаманну Ф. Тетяничу свободу виконання. Щодо матеріалів і технік, які використовував митець, то це метал, природний камінь [7, с. 215], цементний рельєф, карбування по алюмінію і латуні, кольорова смальта, поливна кераміка, еркліоз (брили скла, вибиті з охолодженої печі), фрагменти пресованої продукції (вази, келихи тощо), елементи гути (ручки, денці тощо) [2, с. 128] та ін. Тобто, окрім традиційних художніх матеріалів, Федір Тетянич не хестував виробничими відходами. Оскільки митець часто використовував сміття для створення своїх робіт, він навіть вигадав спеціальну систему форматизму, яка полягала в сортуванні знайдених об'єктів від меншого до більшого [5]. Такі фантазійні експериментальні вирішення та підходи у процесі творення митець застосовував постійно. Як згадує Юрій Зморевич, одного разу Федір Тетянич створив скульптуру з ржавого металу, що тоді не був розповсюдженим матеріалом [8].

Щодо живописних творів автора можна зазначити, що спочатку його стиль був близьким до примітивізму; пізніше великі полотна ставали все більш складними за змістовно-просторовою побудовою завдяки присутності густо насичених різномасштабних зображень, які, «поєднуючись між собою, утворювали напружено пульсуюче середовище, що нагадувало то органіку природної ризиоми, то зашифроване піктографічне послання» [7, с. 215–216].

Одного разу Федір Тетянич створив картину, на якій зобразив кінець світу. Зображення настільки налякало митця, що він розірвав на шматки власну роботу. Однак отримані частинки здалися йому схожими на мапу із зображенням усіх державних прапорів світу. Так Федір Тетянич створив свою першу інсталяцію [9, с. 201]. «Тож внаслідок роботи з картиною як з об'єктом виникла полісемантична композиція «Кінець кінця Світу»: «Божественність в цій купі мотлоху була присутня», – зауважив сам художник» [10, с. 62–63].

Варто відзначити, що на творчість Федора Тетянича значний вплив мали колажі Сергія Параджанова [9, с. 200]. Можливо тому Федір Тетянич і почав використовувати у своїй практиці вже «готові» речі, або

редімейди. Окрім колажів та інсталяцій, Федір Тетянич любив знайти якийсь предмет і дати йому «пожити» у себе. Фактично редімейд у Федора Тетянича міг і не бути задіяним у мистецькому проєкті, а просто існувати у просторі митця [8].

Чималим є доробок митця як акціоніста (іл. 1). Його перформанси та гепенінги не були чимось «чистим» за визначенням і суттю. Вони передбачали пряму реакцію глядача, залучення його до співтворчості, ставали «театром художника» чи навіть його «живим колажем» [7, с. 219].

Тетяна Жмурко писала: «Потужне перформативне начало Тетянича виражалось в епатажній провокаційній поведінці. Ідеї нескінченності, процесуальності, постійної трансформації заступали у його мистецтві націленість на результат і створення готового матеріального продукту» [5]. Як зазначає Тамара Грідяєва, «його перформанси поєднували екологічно-шаманські ритуали, вирізнялися авторським характером і втілювалися упродовж життя в театральний спосіб. Було, зокрема, здійснено перформанси, в яких художник використовував улюблений прийом – участь персонажів у фантастичних костюмах» [11, с. 85]. Тобто процес створення мистецтва – це і було самим мистецтвом для Федора Тетянича, а задіяння аудиторії – одним з його улюблених медіа. Ці та інші фактори стосуються партисипативного мистецтва, яке майже не досліджене у мистецьких практиках цього митця.

Для своїх акцій Федір Тетянич одягався або ж одягав інших учасників у незвичні костюми, що мало на меті естетичне провокування глядачів. А глядачами виступали переважно пересічні люди, зазвичай не готові до такого епатажу, оскільки акційні практики митець проводив на вулицях Києва, часто на Андріївському узвозі. Часом Федір Тетянич, одягнутий напрощуд невідповідно до тогочасних морально-етичних і естетичних норм, навіть приходив на засідання Спілки художників [11, с. 85], через що вважався диваком не лише серед звичайних киян, які випадково потрапили на його акцію, а й серед колег-художників. Є інформація, що Федір Тетянич з'являвся на художніх зібраннях у чудернацьких вбраннях разом зі своїм побратимом і співавтором Володимиром Євтушевським [7, с. 217].

Костюми Федір Тетянич створював власноруч зі сміття та знайдених матеріалів. Наприклад, митець не хетував ганчірками, розмальованими шматочками тканин, фольгою, картоном, деревиною, пластиком, пляшками [12, с. 9] та бляшанками, «які при русі створювали своєрідний звук» [13, с. 86]. Частим аксесуаром, що доповнював його вбрання, була валіза (іл.

2), декорована вирізаними клаптиками паперу, знайденим металом та іншими сміттєвими артефактами.

Візуальний образ-маска митця мав визначальне естетичне значення, проте під час перформансу важливим було все. Окрім звучання від вбрання, шуму вулиці та гомону людей, Федір Тетянич додавав ще звуку: виголошував тексти, які відображали його мистецькі ідеї та філософський погляд на світ; ними могли бути вірші з римою або без, проповіді, пісні чи просто вигуки «Я – Фрипульї! Я – Безкінечність!» тощо. Саме тому фотографія, яка фіксує Федора Тетянича під час проведення акції, не може передати всієї глибини та наповненості, оскільки вона «мовчить», а навкруги Федора Тетянича завжди було досить гучно.

Федір Тетянич перетворював звичайні речі на мистецтво, однаково добре почував себе в монументальних і станкових формах художнього вираження, так само як і в різноманітних тогочасних артпрактиках [9, с. 202]. Загалом його мистецтво можна характеризувати як тотальне [7, с. 218], оскільки все, чого б він не торкався, було задіяне у його мистецькому вимірі. Саме тому Федір Тетянич був не просто художником, він був створювачем нових просторів і світів [14, с. 169]. Для аргументації цієї тези варто розглянути Фрипульї як мистецький концепт образу-маски митця.

Ми акцентували увагу здебільшого на мультимедійному та міждисциплінарному підході Федора Тетянича до створення мистецтва. Далі пропонуємо зосередитися на визначальній філософсько-світоглядній ідеї митця, яка ґрунтується на твердженні про безмежжя космосу та «триванні до нескінченності людського й всепланетарного життя» [15, с. 149]. Це і є, на переконання митця, Фрипульї.

Друг митця Юрій Зморевич розповідав, що коли звертався до Федора Тетянича на ім'я, той відповідав «Зморевич, який я тобі Федея? Я – Нескінченність» [8]. Слова Нескінченність, Безкінечність і Безмежжя були у Федора Тетянича синонімами до Фрипульї. Тож, замінивши основне ім'я митця, слово «Фрипульї» стало візитівкою, також використовував його як привітання та початок своїх мистецьких акцій [12, с. 9].

У розумінні Федора Тетянича людина як частина Всесвіту і є цим Всесвітом. Тобто митець не відокремлював, а поєднував, скріплював воєдино. Тому Фрипульї – це і сам Федір Тетянич, і весь світ, усе живе та неживе в космосі. Отже, Фрипульї – це філософсько-естетична система, проявлена в самому Федорові Тетяничу, в його житті, думках, поглядах, мистецьких проявах. Водночас Фрипульї – «це утопія про гармонійне співжиття людей в епоху науко-

во-технічного прогресу» [16, с. 215]. Оскільки 1961 р. Юрій Гагарін підкорив космос, у Федора Тетянича було реальне епохальне підґрунтя розвивати космічну тематику та міркування щодо можливості людства опанувати космос. Перформанси та гепенінги в космічних, на думку Федора Тетянича, костюмах мали на меті поширення вчення про Фрипулю [1]. Цій меті підпорядкований і його живопис, вірші чи абетка (іл. 3).

Навіть подавши портрети членів Політбюро, Федір Тетянич додавав у них Фрипулю чи у вигляді космічного неба з кометами, чи пейзаж з «Біотехносферами» на тлі [8]. «Біотехносфери» – це «концептуальні прообрази якихось літальних апаратів майбутнього» [16, с. 215], земні та космічні помешкання для людини [4] та особливі капсули, які повинні слугувати збереженню культурногенетичного коду людства [10, с. 62]. Саме в них, мабуть, найлегше прочитується ідея Фрипуль (іл. 1, 4). Від 1970-х «Біотехносфери» стали головним типом інсталяцій Федора Тетянича, в яких, окрім художньо-образної мови інсталяцій, присутні елементи лендарту, колажу та готових об'єктів [17, с. 1181; 5].

Так само як костюми, артоб'єкти, асамбляжі тощо, так і інсталяції «Біотехносфери» були створені переважно з побутових відходів. Тому до теми польоту та космосу додавалися екологічні засади [7, с. 216]. Ми не можемо бути стовідсотково певними в тому, що Федір Тетянич був схвильований засміченням планети чи неусвідомленим використанням її ресурсів людьми. Однак, можливо, мимоволі сам митець інтуїтивно реагував на тогочасні проблеми та виклики. Врешті-решт, хоча Федора Тетянича й вважали диваком, «відірваним від світу», він таки був його частиною, а тому не міг не відчувати того, що прогрес насправді не робить людей кращими. Тому головним феноменом явища «Фрипуля» є дуальність сенсів: всесвіт одночасно і могутній, і вразливий.

Окрім науково-технічних та екологічних ідей, у «Біотехносферах» знайшли вияв також соціально-психологічні проблеми, на яких наголошує Галина Скляр-ренко. На її думку, сфероподібні інсталяції Федора Тетянича стали схованками для усамітнення митця від жорстокого та байдужого світу. Проте далі авторка зазначає, що «Федір Тетянич сам ставав персонажем власних творів, на собі перевіряючи стан польоту-зникнення, складаючи моделі своїх біотехносфер для себе як для іншого» [7, с. 216]. Тобто свої так звані «схованки» він зрештою будував з іншою ціллю, для людства загалом, а не для себе і лише для свого порятунку. Проте важко не погодитися з тим, що автор

фактично розчинився у своїх «Біотехносферах» – Федір Тетянич, або Фрипуля є сутнісним осердям творів митця. І сам Федір Тетянич пропонував дивитися на його життя як на цілісний мистецький акт [2, с. 126].

Через 10 років після смерті митця, тобто 2017 року, в PinchukArtCentre відбулася виставка «Федір Тетянич. Канон Фрипуля». Куратор виставки – мистецтвознавець Валерій Сахарук запропонував розглянути лише так званий концептуальний бік Фрипуль, експонувавши лише тексти, інсталяції «Біотехносфер» і ескізи до них [18]. Але для розуміння «канону Фрипуль» важливий весь мистецький доробок, оскільки все мало значення у його художньому висловленні. Розглядати перформанс Федора Тетянича лише візуально, досліджуючи феномен естетичного, потрапляємо у пастку обмеженого та часткового трактування і розуміння, оскільки важливе місце в його мистецьких акціях посідають слова, які виголошував під час мистецького дійства. Також неможливо аналізувати костюм без самих інсталяцій, не враховуючи також вияви енвайронменту чи редімейду. Очевидно, що творчість Федора Тетянича потребує подальших виставкових репрезентацій, вдумливого та ретельного наукового дослідження, зокрема мистецького феномену Фрипуль.

Висновки. Фрипуля – це самоназва та самоідентифікація митця, образ-маска, що вражає увагу, водночас цілісний мистецький концепт з глибокими філософсько-світоглядними сенсами, це також своєрідний пароль для тих, хто хоче пізнати творчість Федора Тетянича.

Виокремити та пізнати візіонерський аспект творчості Федора Тетянича неможливо без аналізу його новацій у монументальному мистецтві, живописі, скульптурі, інсталяціях, колажах, костюмах і акційних практиках (перформанс і гепенінг), партисипаціях і текстах. Така гіпертекстуальність, мультимедійність і міждисциплінарність митця була пророчою для мистецтва сьогодення, адже здебільшого сучасні митці відмовляються працювати з одними медіа, а прагнуть охопити їх якомога більше у своїх мистецьких практиках. І хоча художні експерименти з різними видами мистецтва, матеріалами та вихід за межі усталених жанрів, видів чи технік виконання, що обмежують свободу творчої фантазії, почалися, звісно, не з Федора Тетянича, проте він значно розширив межі дозволеного в тогочасному мистецтві й запрограмував розвиток мистецтва сьогодення.

1. Вишеславський Г. Нонконформізм: андеграунд та «неофіційне мистецтво». *Художня культура. Актуальні проблеми*. Вип. 3. 2006. С. 171–198.
2. Архів українського неофіційного мистецтва другої половини ХХ століття «UU» про Федора Тетянича. URL: <http://archive-uu.com/ua/profiles/fedir-tetyanich> (дата звернення: 04.01.2024).
3. Солярська-Комарчук І. Монументальне мистецтво Ф. Тетянича в контексті традицій трансавангарду. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2023. № 3. С. 124–129.
4. Research Platform Online Archive від PinchukArtCentre про Федора Тетянича. URL: <https://archive.pinchukartcentre.org/artists/fedir-tetyanich> (дата звернення: 11.01.2024).
5. Жмурко Т. Федір Тетянич. Резюме. *Research Platform Online Archive від PinchukArtCentre*. URL: <https://archive.pinchukartcentre.org/reviews/fedir-tetyanich-rezume> (дата звернення: 11.01.2024).
6. Тетянич Ф. Диво країни України – Фріпуль. Київ, 2009. 33 с. URL: https://uartlib.org/downloads/FedirTetyanich_uartlib.org.pdf (дата звернення: 11.01.2024).
7. Склярєнко Г. «Пунктир концептуалізму»: До картини українського мистецтва другої половини ХХ сторіччя. *Сучасне мистецтво*. Вип. 7. Київ : Фенікс, 2010. С. 209–230.
8. Жмурко Т., Кочубинская Т. Юрий Зморович: «Наверное, это сейчас самое главное – вера в свое воплощение: в кого, в чего, что ты есть, кто ты есть». *Research Platform Online Archive від PinchukArtCentre*. Korydor. 2017. URL: <https://archive.pinchukartcentre.org/reviews/yurij-zmorovich-navernoje-eto-sejchas-sa> (дата звернення: 05.04.2023).
9. Ременяка О. Об'єкт у просторі мистецтва. *Сучасне мистецтво*. 2010. Вип. 7. С. 197–208.
10. Ременяка О. Об'єкт у просторі сучасного мистецтва України. *Магістеріум. Культурологія*. Вип. 42. 2011. С. 61–64.
11. Грідяєва Т. Акціонізм: мистецтво дії та способи його художнього втілення (досвід українських митців) : дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.06 / Львівська національна академія мистецтв. Львів, 2021. 318 с.
12. Аравідова Сен-П. Г. Федір Тетянич (Фрипуль) і феномен українського дадаїзму. *Наука, технології та інновації в контексті розвитку суспільства* : матер. наук.-практ. конф. Херсон : Молодий вчений. 2021. С. 8–10.
13. Пашкевич М. Перформансна комунікація: витоки та трансформації. *Вісник Маріупольського державного університету*. Серія : Філософія, культурологія, соціологія. Вип. 13. 2017. С. 82–91.
14. Смирна Л. Століття нонконформізму в українському візуальному мистецтві / Ін-т проблем сучасного мистецтва НАМ України. Київ : Фенікс, 2017. 480 с.
15. Михальчук В. Художні галереї і візуальне мистецтво новітніх технологій. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2014. № 1. С. 148–153.
16. Ложкіна А. Перманентна революція. Мистецтво України ХХ – початку ХХІ століття. Київ : ArtHuss, 2019. 544 с.
17. Грідяєва Т. Мистецтво ленд-арту в Україні впродовж 1980-х – першої половини 2000-х років. *Народознавчі зошити*. 2015. Вип. 5 (125). С. 1181–1190.
18. Сахарук В. Після виставки. *Research Platform Online Archive від PinchukArtCentre*. Korydor. 2017. URL: <https://archive.pinchukartcentre.org/reviews/pislya-vistavki> (дата звернення: 11.01.2024)..

REFERENCES

1. Vysheslavskiy G. (2006). Nonconformism: underground and «unofficial art». *Khudozhnya kultura. Aktualni problemy*, 3, 171–198. (in Ukrainian)
2. Archive of Ukrainian Unofficial Art of the Second Half of the 20th Century «UU» about Fedor Tetyanich. Available at: <http://archive-uu.com/ua/profiles/fedir-tetyanich> (accessed 04 January 2024). (in Ukrainian)
3. Solyarska-Komarchuk I. (2023). The monumental art of F. Tetyanich in the context of the traditions of the transavant-garde. *Visnyk Natsionalnoyi akademiyi kerivnykh kadriiv kultury i mystetstv : nauk. Zhurnal*, 3, 124–129. (in Ukrainian)
4. PinchukArtCentre's Research Platform Online Archive on Fedir Tetyanich. Available at: <https://archive.pinchukartcentre.org/artists/fedir-tetyanich> (accessed 11.01.2024). (in Ukrainian)
5. Fedir Tetyanich. Resume. Available at: <https://archive.pinchukartcentre.org/reviews/fedir-tetyanich-rezume> (accessed: 11.01.2024). (in Ukrainian)
6. Tetyanich F. (2009). The Wonder of the Country of Ukraine – Friplya. Kyiv. Available at: https://uartlib.org/downloads/FedirTetyanich_uartlib.org.pdf (accessed: 11.01.2024). (in Ukrainian)
7. Sklyarenko G. (2010). «Punktir kontseptualizmu»: «The Punctuation of Conceptualism»: To the Painting of Ukrainian Art of the Second Half of the 20th Century. *Suchasne mystetstvo*, 7, 209–230. (in Ukrainian)
8. Zhmurko T., Kochubinska T. (2017). Yuriy Zmorovich: «Probably, this is the most important thing now – faith in one's embodiment: in whom, in what, that you are, who you are». Available at: <https://archive.pinchukartcentre.org/reviews/yurij-zmorovich-navernoje-eto-sejchas-sa> (accessed: 05.04.2023). (in russian)
9. Remenyaka O. (2010). Object in the Space of Art. *Suchasne mystetstvo*, 7, 197–208. (in Ukrainian)
10. Remenyaka O. (2011). Object in the space of contemporary art of Ukraine. *Mahisterium. Kul'turolohiya*, 42, 61–64. (in Ukrainian)
11. Gridaeva T. (2021). Actionism: the art of action and ways of its artistic embodiment (the experience of Ukrainian artists): PhD diss. Lviv: Lviv National Academy of Arts. (in Ukrainian)
12. Aravidova Sen-P. G. (2021). Fedir Tetyanich (Frypulya) and the phenomenon of Ukrainian Dadaism. *Nauka, tekhnolohiyi ta innovatsiyi v konteksti rozvytku suspil'stva* : mater. nauk.-prakt. Konf. (pp. 8–10). Kherson : Molodyy vchenyy. (in Ukrainian)
13. Pashkevych M. (2017). Performance Communication: Or-

igins and Transformations. Visnyk Mariupol's'koho derzhavnoho universytetu. Seriya : Filosofiya, kul'turolohiya, sotsiolohiya, 13, 82–91. (in Ukrainian)

14. Smyrna L. (2017). Century of Nonconformism in Ukrainian Visual Art. Kyiv : Feniks (in Ukrainian)

15. Mykhalchuk V. (2014). Art galleries and visual art of new technologies. Visnyk Natsional'noyi akademiyi kerivnykh kadriv kul'tury i mystetstv, 1, 148–153 (in Ukrainian)

16. Lozhkina A. (2019). Permanent Revolution. Art of Ukraine of the 20th – early 21st centuries. Kyiv: ArtHuss. (in Ukrainian)

17. Gridiaeva T. (2015). The Art of Land Art in Ukraine during the 1980s – the First Half of the 2000s.. Narodoznavchi zoshyty, 5 (125), 1181–1190 (in Ukrainian)

18. Sakharuk V. (2017). After the Exhibition. Research Platform Online Archive from PinchukArtCentre. Available at: <https://archive.pinchukartcentre.org/reviews/pislya-vistavki> (accessed: 11.01.2024) (in Ukrainian).

ANNOTATION

Solomon Shaikin's creative works in the context of creative strategies of Lviv non-conformism in the 1960-1980s

Fedir Tetyanych is a Ukrainian nonconformist artist who realized himself in various fine art types and genres. One of the artist's creative hypostases is the image-mask of Fripulia, involved in numerous phantasmagoric actions on the streets of Kyiv, in particular on Andriyivskyi Uzviz, from the late 1970s to the 21st century. The public perceived the artist as an eccentric and a street philosopher. However, in these actions Fedir Tetyanych formed a peculiar artistic and philosophical concept, in particular, he interpreted the idea of infinity, the boundlessness of the universe through artistic means. The mask-image of Fripulia became one of Fedir Tetyanych's personal identifiers.

The article analyzes Fedir Tetyanych's artistic practices, in which the image mask of Fripulia was central. The thesis about Fedir Tetyanych's visionary view of art creation is substantiated.

Keywords: Fedor Tetyanych's work, Fripulia's mask-image, nonconformism, multimedia art, contemporary art, artistic concept.

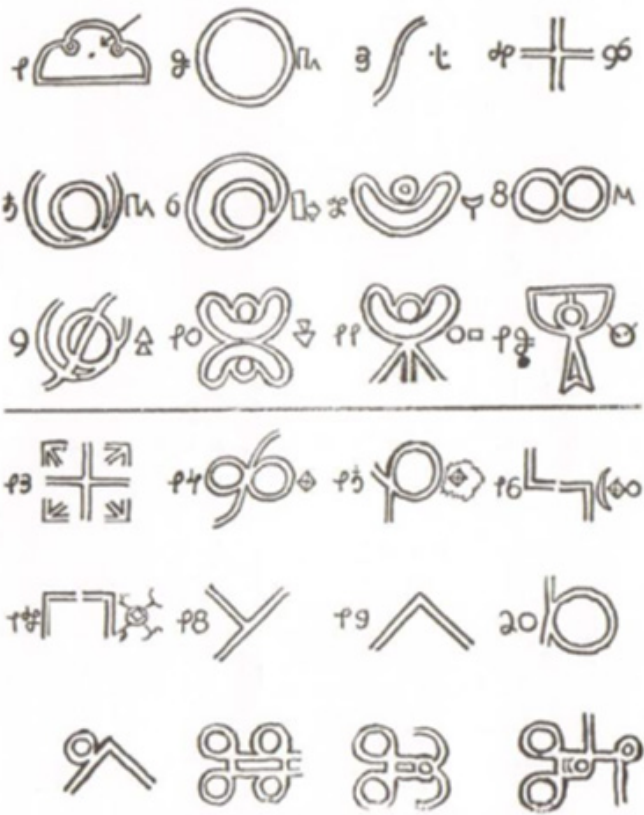

Іл. 1. Федір Тетянич. Перформанс із використанням інсталяції «Біотехносфери». 1989. Львівська площа, Київ.

Іл. 2. Федір Тетянич. Чемодан Фрипулі. 1970-ті. Об'єкт.

Абетка Фрипульї, 12 знаків дня та 12 знаків ночі.

Іл. 3. Федір Тетянич. Абетка Фрипульї.

Іл. 4. Федір Тетянич. Біотехносфера. Інсталяція. 1984. Оформлення автобусної зупинки, с. Перемога, Київська область.